

זהר תקדוש

עם פיאור
תקתר והכבוד

פרשת ויקהל פקודי • השגת המלכות ע"י אכילת מצה

בְּקַדְמֵי־תֵא - התקרבו בני ישראל בתחילה אל מידת מלכות שנקראת גם 'מצה', על ידי שקישר הקדוש ברוך הוא אותם בתחילה מידה זו, כדי שיוכלו על ידי זה להתקרב אליו אחר כך בתכלית השלימות.

אפילו כשהשיגו בני ישראל את הספירות עליונות, עיקר מקום יניקתם הוא ממידת מלכות.

ומוסיף רבי חייא, **פִּיּוֹן דְּקַרְיָבוּ לִוֵּן יְתִיר** - כיון שהתקרבו בני ישראל אל הקדוש ברוך הוא יותר והגיעו להר סיני לקבל את התורה, לאחר שכבר קישר אותם עם מידת מלכות במצרים, **עֵייל לִוֵּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדַרְגִּין אַחֲרֵינֵן** - הכניס אותם הקדוש ברוך הוא במדרגות אחרות, והשיגו את כל הספירות העליונות, **וְאַתְחַבֵּר דְּכוּרָא בְּנוֹקְבָא** - ומכל מקום עיקר יניקתם הוא עדיין על ידי שמתחברים בחינת זכר - תפארת עם בחינת נקבה - מלכות, **וְכַדִּין** - וגם אז הם בבחינת מצה - מלכות, כי עיקר יניקתם הוא על ידי מידת מלכות. ומוסיף, **פַּד אַתְחַבְּרַת בְּדְכוּרָא** - וכאשר מתחברת מידת מלכות בזכר - בתפארת, **אֶקְרִי 'מְצוּה'** - נקראת 'מצוה' דהיינו מצה **בְּתוֹסַפַּת** אות **וּא"ו**, כלומר, 'מצה' הוא בסוד מלכות, ואות ו' רומז למידת תפארת שמתייחד עמה, **הָדָא הוּא דְּכְתִיב** - וזהו שכתוב (דברים ל יא) **'כִּי הַמְצוּה הַזֹּאת** שפירושו, כי מידת מלכות הנקראת 'זאת' כשמתייחדת עם תפארת תיקרא 'מצוה', **בְּגִינֵי כָּךְ** - ולכן, בחינת מצה הוא **בְּקַדְמֵי־תֵא** - בתחילה, כאשר המלכות היא בסוד עני, **וּלְבַתֵּר** - ואחר כך כשמתחברת עם בחינת תפארת, הוא בבחינת **בְּתוֹסַפַּת** אות ו'.

עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי - בתוך כך שהיו הולכים רבי חייא ורבי יוסי בדרך, **שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְּאָמַר** - שמעו קול אחד שאומר, **טוֹפְסָרָא דְּקַטְנוֹן עֲקִימוּ בְּאוֹרְחָא סְטוּ לְעֵילָא** - לוחמי מלחמת התורה תעקמו את דרככם ונטו מדרך הישר ותעלו למעלה, **לֹא תַחֲתוּן בְּקוֹסְטְרָא דְּקַטְרָא דְּלַתְמָא** - ולא תרדו לדרך קצרה שיש למטה, כיון שהיו בדרך ההוא ליסטים. **אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חַיִּיא**, ממה ששמענו רק קול ולא ראינו שום אדם שיאמר דבר זה, **שְׁמַע מִיְנֵהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְנֹטְרָא אוֹרְחִין** - נשמע מזה שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמור את דרכינו, ולכן **סְלִיקוּ לְעֵילָא וְעֵאלוּ בְּחַד טוֹרָא בִּין טַנְרִין תְּקִיפִין** - עלו למעלה ונכנסו בהר אחד בין סלעים חזקים וחדים, כדי להיחבא מן הליסטים, **וְאָמְרוּ רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא**

רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חַיִּיא, בְּכָל זְמַנָּא דְּאֵנָן בְּאוֹרְחָא וְלַעֲיִנָן בְּאוֹרְחֵי־תֵא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְרַחֵשׁ לָן נְסִין, וְהַשְׁתָּא אוֹרְחָא דָּא אַרְיָךְ לָן, נִתְעַסַּק בְּאוֹרְחֵי־תֵא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְזַדְוּוּג בְּהַדָּן.
פְּתַח רַבִּי חַיִּיא וְאָמַר, 'פְּרָאשׁוֹן פְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ פְּעָרַב תֵּאכְלוּ מְצוֹת' (שמות יב יח), **וּכְתִיב (דברים טז ג) 'שִׁבְעַת יָמִים תֵּאכְלוּ עֲלֵיו מְצוֹת לֶחֶם עֵנִי, לֶחֶם עֵנִי כְּתִיב, הֵאֵי מִלָּה אֲתַעְרוּ בַּהּ חֲבֵרְיָא.**

אֲכָל תֵּא חַזִּי, פַּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחֲרָא, פַּד בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַרְבָּא לִוֵּן לְגַבְיָהּ, יַהֲב לִוֵּן אֶתֶר דְּלֶחֶם עֵנִי. לֶחֶם עֵנִי, מֵאֵן עֵנִי. דָּא דוֹד מְלַפָּא, דְּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים פו א) 'כִּי עֵנִי וְאֶבְיוֹן אֲנִי. וְתֵא לֶחֶם עֵנִי' אֶקְרִי 'מְצוּה', נּוֹקְבָא בְּלֹא דְכוּרָא, מְסַכְנֵוּתָא הוּוּ, אֲתַקְרִיבוּ לְגַבֵּי מְצוּה בְּקַדְמֵי־תֵא.

בִּיּוֹן דְּקַרְיָבוּ לִוֵּן יְתִיר, עֵייל לִוֵּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדַרְגִּין אַחֲרֵינֵן, וְאַתְחַבֵּר דְּכוּרָא בְּנוֹקְבָא, וְכַדִּין מְצוּה. פַּד אַתְחַבְּרַת בְּדְכוּרָא אֶקְרִי 'מְצוּה' בְּתוֹסַפַּת וּא"ו, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (דברים ל יא) 'כִּי הַמְצוּה הַזֹּאת'. בְּגִינֵי כָּךְ, מְצוּה בְּקַדְמֵי־תֵא, וּלְבַתֵּר מְצוּה.

עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְּאָמַר, טוֹפְסָרָא דְּקַטְנוֹן, עֲקִימוּ בְּאוֹרְחָא סְטוּ לְעֵילָא, לֹא תַחֲתוּן בְּקוֹסְטְרָא דְּקַטְרָא דְּלַתְמָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁמַע מִיְנֵהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְנֹטְרָא אוֹרְחִין. סְלִיקוּ לְעֵילָא, וְעֵאלוּ בְּחַד טוֹרָא, בִּין טַנְרִין תְּקִיפִין, אָמְרוּ, הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא בְּאוֹרְחָא דָּא, מִלָּה נְחַמִּי אוּ נִיפָא אֲתַרְחִישׁ לָן.

המלך היה ממידת המלכות, שהוא מקום דלות ועניות. ומוסיף רבי חייא, **וְהֵאֵי** - וזה מידת מלכות שהיא **'לֶחֶם עֵנִי, אֶקְרִי** - נקרא גם **'מְצוּה'**, כיון שבחינת **נוֹקְבָא בְּלֹא דְכוּרָא מְסַכְנֵוּתָא הוּוּ** - נקבה - מלכות, כשעדיין לא מתחברת עם בחינת זכר - תפארת, הרי היא בבחינת עני, ולכן **אֲתַקְרִיבוּ לְגַבֵּי מְצוּה**

רבי חייא מפרש, שהקב"ה נתן לבני ישראל במצרים מצות אכילת מצה כדי לקשר אותם עם בחינת מלכות, הנקראת 'לחם עני' ו'מצה', ואפילו כשזכו בשעת קבלת התורה להתקשר עם כל הספירות, עדיין עיקר יניקתם היתה מבחינת מלכות, ומוסיף, כי כשתפארת ומלכות מתייחדים הם בבחינת 'מצוה'. עוד מבאר בשם זקינו, כי ע"י אכילת מצה זכו בני ישראל להכיר בכבוד קונם, ועל ידי אכילת המן התייחדו תפארת ומלכות, ויבואר עוד, שבארץ הנקרא 'ארץ' גדלים שבעת המינים, מה שאין כן בשאר ארצות כגון בארץ הנקרא 'ארקא'.

הקב"ה שומר על הולכי דרכים.

רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוֹרְחָא - היו הולכים בדרך, **אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חַיִּיא, בְּכָל זְמַנָּא דְּאֵנָן בְּאוֹרְחָא וְלַעֲיִנָן בְּאוֹרְחֵי־תֵא** - בכל זמן שאנו הולכים בדרך ואנו עוסקים בתורה, **קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְרַחֵשׁ לָן נְסִין** - הקדוש ברוך הוא עושה לנו ניסים, **וְהַשְׁתָּא אוֹרְחָא דָּא אַרְיָךְ לָן, נִתְעַסַּק בְּאוֹרְחֵי־תֵא** - ועתה שיש לנו דרך ארוכה לכן נעסוק בתורה, **וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְזַדְוּוּג בְּהַדָּן** - כדי שהקדוש ברוך הוא יתחבר עמנו וישמרנו בדרך.

פרטי המצות באכילת מצה.

פְּתַח רַבִּי חַיִּיא וְאָמַר לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוּק (שמות יב יח) 'פְּרָאשׁוֹן פְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ בְּעָרַב תֵּאכְלוּ מְצוֹת', ומשמעו, שיש מצוה לאכול מצה בלילה הראשון של פסח, **וּכְתִיב** - ועוד כתוב (דברים טז ג) **'שִׁבְעַת יָמִים תֵּאכְלוּ עֲלֵיו מְצוֹת לֶחֶם עֵנִי'**, ומשמעו, שכשתרצה לאכול לחם בשבעת ימי הפסח, הוא צריך להיות מצות. ומדייק רבי חייא, **'לֶחֶם עֵנִי כְּתִיב חֶסֶר שֵׁאִינוּ כְּתוּב 'לֶחֶם עֵנִי'**, וכאילו כתוב **'לֶחֶם עֵנִי, הֵאֵי מִלָּה אֲתַעְרוּ בַּהּ חֲבֵרְיָא** - ובדבר הזה כבר התעוררו בה החברים (פסחים טו); שלחם זה מזכיר את העוני והעניות שהיה במצרים.

הקב"ה האיר לבני ישראל מידת המלכות בתחילת גאולתם ממצרים.

אֲכָל תֵּא חַזִּי - בוא וראה פירושו על פי סוד, **פַּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחֲרָא** - כאשר היו בני ישראל במצרים היו ברשות אחר של שרו של מצרים, על ידי שעבדו עבודה זרה, **פַּד בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַרְבָּא לִוֵּן לְגַבְיָהּ** - וכאשר רצה הקדוש ברוך הוא לקרב אותם אליו, **יַהֲב לִוֵּן אֶתֶר דְּלֶחֶם עֵנִי** - נתן וקשר אותם באותו מידה והמקום שכתוב בו **'לֶחֶם עֵנִי בְּלִי ו'**, שקורים אותו **'לֶחֶם עֵנִי'**, ומפרש, **מֵאֵן** - מהו אותו המידה שנקרא **'עֵנִי'**, דָּא דוֹד מְלַפָּא - זהו דוד המלך, שהוא בחינת מלכות, **דְּכְתִיב בֵּיהּ** - שכתוב עליו (תהלים פו א) **'כִּי עֵנִי וְאֶבְיוֹן אֲנִי'**, ומשמעו, ששורש דוד

המלך היה ממידת המלכות, שהוא מקום דלות ועניות. ומוסיף רבי חייא, **וְהֵאֵי** - וזה מידת מלכות שהיא **'לֶחֶם עֵנִי, אֶקְרִי** - נקבה גם **'מְצוּה'**, כיון שבחינת **נוֹקְבָא בְּלֹא דְכוּרָא מְסַכְנֵוּתָא הוּוּ** - נקבה - מלכות, כשעדיין לא מתחברת עם בחינת זכר - תפארת, הרי היא בבחינת עני, ולכן **אֲתַקְרִיבוּ לְגַבֵּי מְצוּה**

מבאר את ההבדל שבין ארצות הנקראים 'ארקא' ו'ארץ'.
אָזלי, יתבי גבי בקיעי דטנרא - הלכו וישבו רבי חייא ורבי יוסי בתוך בקיעת הסלע. **סליק לון חד בר נש** - עלה אליהם דרך הבקיעה שבסלע אדם אחד, **תנוהו** - תמהו עליו אולי שד או רוח רעה הוא, **אמר** ושאל **רבי יוסי** לאותו אדם, **מאן אנת** - מי אתה, **אמר** והשיב אותו אדם, **מאנשי ארקא אנא** - אני ואיני שד או רוח רעה, **אמר** ושאל **ליה** רבי יוסי לאותו אדם, **ותמן אית בני נשא** - ויש שם אנשים, **אמר** והשיב אותו אדם **אין, ורעין וחצדין** - כן יש שם אנשים, והם זורעים וקוצרים, **מנייהו בחיזו אחרא משניין מנאי** - ויש מהם אנשים שנראים במראה אחרת משונים ממני, שיש להם שני ראשים, **וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה** - ועליתי אליכם לדעת מכם מה שמו של הארץ שאתם נמצאים בו. **אמר** והשיב **ליה** - לו רבי יוסי לאותו אדם, הארץ שלנו נקראת **ארץ, והטעם, בגין דהכא** - כיון שכאן **ארץ החיים** שהיא מלכות, **שריא** - שורה, **דכתיב** (איוב כח) **'ארץ ממנה יצא לחם'**, ופירושו, **מהאי** - רק מ'ארץ' זו **'יצא לחם'**, אבל **בשאר ארעא** - בשאר ארצות כגון בארקא, **לא יצא לחם כלל ואי נפיק, לאו משבעת המינין** - ואם יוצא לחם, הוא לא היה משבעת המינים, כיון שאין שם משבעת מידת מלכות, ולכן אין בארקא משבעת המינים. **אדהכי עאל לאתריה** - בין כך לאחר ששמע שמו של הארץ שאנו נמצאים בו, נכנס אותו אדם למקומו. **תנוהו, אמרו ודאי קודשא בריך הוא בעי לאתערך לן במלה** - תמהו על חזירתו למקומו, ואמרו כי בודאי רצה הקדוש ברוך הוא להוליכנו בדרך זו כדי שנתעורר בדבר, ולדעת טבעם של אנשי ארקא.

במצרים זכו בני ישראל למצה, ובקבלת התורה זכו למן.
אמר רבי חייא לרבי יוסי, **ודאי על האי קרא דאמרת** - בוודאי על אותו הפסוק **'ארץ ממנה יצא לחם'**, שאמרת לבאר ענין הלחם, **דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה** - נזכרתי שלמדתי עליו מזקני פירוש דבר אחד עליון. כי **בפסח, דייבה לון קודשא בריך הוא לישראל לחם דא** - שנתן להם הקדוש ברוך הוא לבני ישראל לחם זה שהוא מצה, **מארעא דחי** - שורשו מארץ החיים - מלכות, **ולבתר** - ואחר כך כשקיבלו את התורה נתן להם **לחם מן השמים**, שהוא המן, **והא אוקימנא מלה** - והרי העמידו דבר זה לעיל, שבתחילה קישר אותם עם מידת מלכות, ואחר כך זכו למדרגות נעלות יותר.

על ידי שאכלו בני ישראל את המצה, זכו להארת מלכות והכירו בכבוד קונם.
 ומוסיף רבי חייא, **תו הוה אמר** - עוד היה אומר זקני, **דבר נש פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי עד**

דאטעיים נהמא - שאדם כשנולד ויוצא לעולם הזה, אינו יודע כלום עד שטועם לחם, **פיון דאכיל נהמא, אתער למנדע ולאשתמודעא** - כיון שאוכל לחם הוא מתעורר לדעת ולהכיר את העולם הזה. **פך פד נפקו ישראל ממצרים, לא הוו ידעי מידי, עד דאטעיים לון קודשא בריך הוא לחם מהאי ארץ** - כך גם כאשר יצאו בני ישראל ממצרים, לא היו יודעים כלום, עד שהטעיים אותם

הקדוש ברוך הוא לחם שהוא המצה מאותו ארץ - מלכות, **דכתיב 'ארץ ממנה יצא לחם, וכדין עאלו ישראל, למנדע ולאשתמודעא ליה לקודשא בריך הוא** - ואז נכנסו בני ישראל לדעת ולהכיר את הקדוש ברוך הוא. **וינוקא לא ידע ולא אשתמודעא עד דטעיים נהמא דהאי עלמא** - ותינוק אינו יודע ואינו מכיר את העולם עד שטועם לחם של עולם הזה, **ישראל לא ידעו, ולא אשתמודעו במליו דלעילא, עד דאכלו לחם עלאה** - כך בני ישראל לא ידעו ולא הכירו בדברים של מעלה, עד שאכלו לחם העליון שהוא המצה הרומזת למלכות, **וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר** - ואז ידעו והכירו באותו מקום, כיון שנשפע להם הארת המלכות.

על ידי שאכלו בני ישראל מן המן, זכו שתתייחד מלכות עם תפארת.
ובעא קודשא בריך הוא דינדעון ישראל יתיר - ורצה הקדוש ברוך הוא שיכירו בני ישראל יותר, **בההוא אתר דאתחזי להאי ארץ** - את אותו מקום שראוי לארץ הזו, כלומר שיתעלו בני ישראל להשיג את הספירות העליונות, ותתייחד מלכות - ארץ עם תפארת, שהוא המקום הראוי אליה. **ולא יכילו** - ולא יכלו להשיג בחינת תפארת, **עד דטעמו לחם מההוא אתר** - עד שטעמו לחם מאותו מקום, ומבאר רבי חייא, **ומאן איהו** - ומי הוא אותו המקום, ומשיב, **שמים, דהיינו תפארת, דכתיב** (שמות טז ד) **'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים'**, כלומר, שלאחר קבלת התורה אכלו את המן, הנקרא 'לחם מן השמים' שהוא בחינת תפארת, **וכדין ידעו ואסתכלו בההוא אתר** - ואז ידעו והסתכלו באותו מקום שהוא בחינת תפארת, **ועד דאכלו לחם מההוא אתר, לא ידעו מידי ולא אשתמודעו** - ועד שאכלו לחם מאותו מקום שהוא תפארת, לא ידעו ולא הכירו כלום מבחינת תפארת.

אתא - בא **רבי יוסי ונשקיה** - ונשקו לרבי חייא. **אמר רבי יוסי, ודאי על דא אתער לון קודשא בריך הוא בהאי** - בוודאי משום זה העיר לנו הקדוש ברוך הוא ללכת בזה הדרך, **ועל דא שירותא דישראל למנדע לחם הוה** - ועל כן תחילתם של בני ישראל שזכו לדעת ולהכיר את הקדוש ברוך הוא היה הלחם שהוא המצה. **ומסיים, קמו ואזלו** - קמו רבי יוסי ורבי חייא מבקיעת הסלע והלכו להם לדרכם.

אָזלי, יתבי גבי בקיעי דטנרא. סליק לון חד בר נש, תנוהו, אמר רבי יוסי, מאן אנת, אמר מאנשי ארקא אנא, אמר ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, ורעין וחצדין, מנייהו בחיזו אחרא משניין מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה. אמר ליה, ארץ, בגין דהכא ארץ החיים שריא, דכתיב (איוב כח ה) 'ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי נפיק, לאו משבעת המינין. אדהכי עאל לאתריה. תנוהו, אמרו ודאי קודשא בריך הוא בעי לאתערך לן במלה.

אמר רבי חייא, ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה. בפסח, דייבה לון קודשא בריך הוא לישראל לחם דא, מארעא דחי, ולבתר לחם מן השמים, (לחם דא), והא אוקימנא מלה.

תו הוה אמר, דבר (דף קנז ע"ב) נש, פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי עד דאטעיים נהמא, פיון דאכיל נהמא, אתער למנדע ולאשתמודעא. פך פד נפקו ישראל ממצרים, לא הוו ידעי מידי, עד דאטעיים לון קודשא בריך הוא לחם מהאי ארץ, דכתיב 'ארץ ממנה יצא לחם, וכדין עאלו ישראל, למנדע ולאשתמודעא ליה לקודשא בריך הוא. וינוקא לא ידע, ולא אשתמודעא עד דטעיים נהמא דהאי עלמא. ישראל לא ידעו, ולא אשתמודעו במליו דלעילא, עד דאכלו לחם עלאה, וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר.

ובעא קודשא בריך הוא דינדעון ישראל יתיר, בההוא אתר דאתחזי להאי ארץ. ולא יכילו, עד דטעמו לחם מההוא אתר, ומאן איהו, שמים, דכתיב (שמות טז ד) 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', וכדין ידעו ואסתכלו בההוא אתר, ועד דאכלו לחם מההוא אתר, לא ידעו מידי ולא אשתמודעו. אתא רבי יוסי ונשקיה. אמר, ודאי על בריך הוא פהאי, ועל דא שירותא דישראל למנדע,

דא אתער לון קודשא בריך הוא פהאי, ועל דא שירותא דישראל למנדע, לחם הוה. קמו ואזלו.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

ויהי אור, יהי ברך
אור' ויהי וברך אור הוא
(הדרוש, חג)

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

אר"ב: 437-0054 | 0718 | אר"ב: 0176-8806-44-20
 להשיג בחגיגות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66